

Naloge – Razumevanje UB, 1. del (Pikalo: Modri e)

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

Matjaž Pikalo

MODRI E

Ko sem se privlekel na vrh klanca in zagledal gimnazijo z novim prizidkom, ki so ga zgradili v času mojega šolanja, sem si začel popravljati platneno torbo, kakršne ima naša vojska in na katero mi je moj brat narisal Che Guevaro, kar počnem zmeraj, kadar sem živčen. Mislim, kar naenkrat si začnem nekaj popravljati in vleči gate iz riti ali pa začnem pokašljevati.

Pred vhomom, nad katerim je pisalo GIMNAZIJA, sem si še enkrat popravil torbo in potem skupaj z velikim Chejem, na katerega je bil moj brat čisto nor, čeprav ne vem zakaj, kar naprej je govoril »veliki Che«, vstopil v zgradbo.

Na hodnik je padala čudna svetloba in zazdelo se mi je, da sem kot gladiator, moj brat, ki kar naprej govori narobe, bi rekel radiator, ki po ozkem hodniku vstopa v areno, kjer ga že čakajo levi, da ga raztrgajo. Res. Potem sem se naslonil na radiator, vedno smo jahali radiatorje, kar je profesorje, ki so nas kar naprej opominjali, spravljalo v obup, ker niso ničesar dosegli, in izvlekel zapiske, da bi spet poiskal izgubljeno samozavest.

Za zadnji izpit sem bil na vrsti med zadnjimi, zadnji dan. En dan prej sem od Natalije Fleischman izvedel, da bo profesor maternega jezika spraševal slovo za vseh štiristo let nazaj. Kolena so se mi zmečala kot puter, kadar ga vzamemo iz hladilnika, in skoraj bi ubrisal po tleh. Ni bilo druge, kot da sem iz škatle, kamor je mama shranila zvezke in učbenike, potegnil stare zapiske in ponoči, ko nisem mogel spati, po metodi hitrega učenja preštudiral slovo od protireformacije do postmodernizma. Da te ubije.

Fleischmanca je moja korpulentna in mozoljasta sošolka z dolgimi črnimi gladkimi lasmi in zgleda kot kakšna debela Indijanka. Prihaja iz bližnjega mesta, kjer sem se rodil, in vse ve in zna, v bistvu se pa pipla. Vsako leto znova, ko smo prišli v šolo, sva se stepla za zadnjo klop. Bila je edina, ki je že v prvem semestru vedela, kako se po francosko reče špargelj. Ko bo opravila s študijem na gimnaziji, bo šla študirat kitajščino v Peking, jasno. Tako ji je nasvetoval njen oče, zdravnik, ki je prepričan, da prihodnost pripada Kitajcem. Jaz nisem imel pojma: ne kaj je to špargelj, ne kaj bom študiral. No, zadnja klop je bila skoraj vedno moja. To pa. Res. Slonel sem torej na radiatorju nasproti predavalnice, ki so ji snobovski dijaki, predvsem tisti iz mesta, rekli Houston, ker je bil to nekakšen laboratorij za jezike, s slušalkami in podobnim kraflom, in kot kakšen bolnik v ambulanti čakal, da me pokličejo. Na hodniku je nekaj profesorjev stalo okoli nekega dekleta, bila je iz paralelke, in jo prepričevalo, da naj vendarle gre v Houston in se spoprime z maturo. Dekle, imela je dolge, pšenične lase, je odkimavala z glavo. V obraz je bila čisto rdeča. Mislim, da je jokala in da je doživela nekakšen živčni zlom. Mislim tudi, da je niso uspeli prepričati.

Fleischmanca je imela prav, pametnjakovičke imajo vedno prav. Profesor maternega jezika, ki je bil obenem tudi ravnatelj šole, me je najprej pobaral po slovnici, od katere sem si najbolj zapomnil to, kar je na predavanjih ves čas ponavljal, namreč, da se življenjski ne piše »življenski«, ampak z »j«, torej življenjski. Če jaz v kakšni reviji ali knjigi zagledam, da kdo to piše narobe, branje takoj zabrišem stran, res.

»Alfred Pačnik, kaj znate povedati o samoglasniku e?« je vprašal ravnatelj s hripavim glasom – vsi profesorji na šoli so nas vikali – in se useknil. Nos, iz katerega so mu štrlele kocine, si je kar naprej brisal v svoj stari, scufani robec, ali pa si je iz rilca izpulil kakšno še posebej dolgo kocino. Kocine so mu štrlele tudi iz ušes, lase pa je imel že skoraj čisto pobeljene kot kak Dedek Mraz.

»Oprostite, nisem dobro slišal vprašanja ...«

»Baral sem vas, kaj veste o samoglasniku e,« je s skrajnim naporom ponovil in še naprej gledal v list, ki se mu je tresel v roki. Na papirju je bilo napisano vprašanje, ki sem si ga praktično sam postavil, ko sem ga izvlekel iz šopa drugih cegelcev.

Odkašljal sem se in požrl debelo slino. Kadar sem živčen, vedno nekaj kašljam, pa to.

»E ...«

»Tako je – e, dobro ste slišali,« mi je pritrdil, ne da bi mi naklonil pogled in potrpežljivo čakal na odgovor.

»Oprostite, gospod, a smo to že vzeli? Mislim, ne spomnim se, da bi to sploh jemali?!«

Nastopila je mučna tišina. Profesorji v komisiji, ki so se držali, kot da bi imeli vsi diplome s Francoskih univerz, večinoma s Sorbone, jasno, so se začeli nekaj presedati. Potem je stari končno dvignil težko glavo, po obrazu je imel polno starostnih peg, in me vprašal: »Ali vas je strah, mladenič?«

Odkimal sem, čeprav me je bilo strah kot psa.

»Zapomnite si – ničesar v življenju vas ni treba biti strah,« je rekel. »Zdaj pa – in medias res.« Takšnih in podobnih nasvetov je bil poln kakor tudi latinskih izrekov, ki jih je stresal iz rokava za malo malico.

»Torej,« sem počasi začel, »včasih se 'e' pojavi kot medmet presenečenja, kot se je na primer v tem primeru ...«

Glava mu je kinknila v prejšnji položaj in z roko je moral zadržati očala, da mu niso padla na mizo.

»Za začetek nekaj bo. Tempus fugit.«

»Pri nas imamo, recimo, Modri e, kar je okrajšava za espresso ...«

»Tukaj sva na akademskem razgovoru in ne v nekakšnem lokalu, ki ga omenjate. Mislim, da je to jasno, mladenič. Cum grano salis, prosim.«

»A ..., mislim, e,« sem skušal nadaljevati.

Stari si je zdaj z robcem, v katerega se je prej ušmrknil, brisal šipe na očalih, ki so bile zmeraj polne mastnih prstnih odtisov. Da te ubije.

Potem mi je potegnilo.

»Ja, seveda, e. Torej, za pesnika je ta samoglasnik kot opeka, ki lahko z drugimi vokali tvori asonanco. Recimo: ‚Dežek lije, trava gnije.‘ Sploh pa je za nekatere zelo pomemben vokal, saj jim pomeni duha. Za druge spet, je to svetel, jasen vokal, tako, kako bi rekel, pozitiven, ja. Dober, pa to, res.«

Vedel sem, da je stari nor na književnost, napisal je celo nekakšen pregled svetovne literature, zato sem počasi napeljal vodo na njegov mlin.

(Odlomek.)

(M. Pikalo, Modri e, Cankarjeva založba, Ljubljana 1998.)

Slovar:

Sorbona – znana francoska univerza

in medias res – lat. v sredino stvari/k bistvu

tempus fugit – lat. čas beži

Cum grano salis – lat. s ščepcem soli/s pametjo

vokal – samoglasnik

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ni pravilna? Če je trditev pravilna, na črtico napiši P; če trditev ni pravilna, napiši N.

_____ Izhodiščno besedilo je odlomek iz besedila, namenjenega uprizoritvi.

_____ Dogajanje v izhodiščnem besedilu se je zgodilo v enem dnevu.

_____ V izhodiščnem besedilu je napisano ime kraja, v katerem se odvija dogajanje.

_____ Za izhodiščno besedilo je značilna komična perspektiva.

_____ Izhodiščno besedilo vsebuje elemente fantastike.

_____/2

2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo? Odgovor napiši na črto.

_____

_____/1

3. a) Kako je ime glavni književni osebi? Ime in priimek napiši na črto.

_____

___/1

b) Ali je glavna književna oseba stara enako kot ti? Obkroži DA oz. NE in svojo odločitev utemelji v eni povedi.

DA   NE

Utemeljitev:

_____
_____

___/1

c) Ali je v izhodiščnem besedilu pripovedovalec hkrati tudi glavna književna oseba?

Obkroži DA oz. NE in svojo odločitev utemelji.

DA   NE

Utemeljitev:

_____
_____

___/1

4. Kaj počne glavna književna oseba, kadar je živčna? Odgovor napiši na črto.

_____

___/1

5. Kakšen človek je profesor maternega jezika? Na črto napiši dve njegovi značajski lastnosti.

_____

___/1

6. Po čem, razen po spolu, se Natalija Fleischman loči od glavne književne osebe? Izpostavi dve značilnosti. Odgovor v obliki povedi napiši na črti.

_____
_____

___/1

7. a) Kaj je v delu besedila *kolena so se mi zmeščala kot puter* primerjano s čim? Kaj je skupna lastnost primerjanega? Odgovora napiši na črti.

___/1

b) Kaj je v izhodiščnem besedilu povedano s tem, da so se glavni književni osebi *kolena zmeščala kot puter*? Odgovor napiši na črto.

___/1

c) Za katero pesniško sredstvo gre v primeru *kolena so se mi zmeščala kot puter*? Poimenovanje pesniškega sredstva napiši na črto.

___/1

č) V izhodiščnem besedilu je namesto besede *maslo* uporabljena neknjižna beseda *puter*. Kaj raba te besede vzbudi v bralcu? Odgovor napiši na črto.

___/1

8. V izhodiščnem besedilu piše, da je učitelj *spraševal slovo za vseh štiristo let nazaj*. Od katerega literarnozgodovinskega obdobja naprej je bilo torej treba znati za izpit?

Poimenovanje obdobja napiši na črto.

___/1

9. a) Kateri od navedenih književnih del sta iste zvrsti/vrste kot izhodiščno besedilo?

Obkroži črki pred pravilnima odgovoroma.

A Ivan Tavčar: Visoška kronika

B Tone Pavček: Majnice, fulaste pesmi

C Josip Jurčič: Deseti brat

Č Anton Tomaž Linhart: Županova Micka

D Niko Grafenauer: Življenje

___/1

b) Matjaž Pikalo ustvarja v sodobnem času. Katera avtorja sta njegova sodobnika?

Obkroži rešitvi.

Ivan Tavčar

Tone Pavček

Josip Jurčič

Anton Tomaž Linhart

Niko Grafenauer

___/1

10. Obnovi dogajanje na izpitu in napiši, kako se je glavna književna oseba med tem počutila. Napiši zaokroženo besedilo, ki bo imelo največ 6 povedi.

___/6